

RÓWNOWAGI W UKŁADZIE TRÓJSKŁADNIKOWYM - EKSTRAKCJA**WSTĘP**

Rozpatrzmy układ trójskładnikowy, złożony z dwóch cieczy niemieszających się wzajemnie, nazwijmy je rozpuszczalnikami, oraz substancji, która rozpuszcza się w obu tych cieczach. W takim przypadku, substancja ta rozpuści się i podzieli pomiędzy oba rozpuszczalniki osiągając w stanie równowagi wartości stężeń oznaczone np. c_1 oraz c_2 . Stan równowagi termodynamicznej takiego układu jest osiągnięty gdy potencjały chemiczne substancji rozpuszczonej w jednej i drugiej fazie są sobie równe. Jest to warunek równowagi termodynamicznej:

$$\mu_1 = \mu_2 \quad (1)$$

Potencjały chemiczne substancji rozpuszczonej zależą od stężenia i są opisany równaniem:

$$\begin{aligned} \mu_1 &= \mu_1^o + RT \ln c_1 \\ \mu_2 &= \mu_2^o + RT \ln c_2 \end{aligned} \quad (2)$$

Gdzie:

μ_1, μ_2 – potencjały chemiczne substancji w rozpuszczalnikach 1 i 2
 μ_1^o, μ_2^o – potencjały standardowe substancji w rozpuszczalnikach 1 i 2
 c_1, c_2 – stężenia równowagowe substancji w rozpuszczalnikach 1 i 2

W stanie równowagi termodynamicznej równanie 1 można zapisać w postaci:

$$\mu_1^o + RT \ln c_1 = \mu_2^o + RT \ln c_2 \quad (3)$$

Równość (3) po przekształceniu przybiera formę znaną jako prawo **podziału Nernsta**:

$$\frac{c_1}{c_2} = e^{\left(\frac{\mu_2^o - \mu_1^o}{RT}\right)} = K = \text{const.} \quad (4)$$

Wynika z niego wniosek, że stosunek stężeń substancji podzielonej pomiędzy dwie niemieszające się ciecze jest stały i niezależny od ilości tej substancji oraz ilości rozpuszczalników. Jeżeli w rozpuszczalnikach rozpuszczamy kilka różnych substancji wówczas prawo podziału Nernsta stosuje się do każdej z nich niezależnie od obecności innych.

CEL ĆWICZENIA

Celem ćwiczenia jest wyznaczenie współczynnika podziału kwasu octowego między wodę i butanol.

APARATURA

Wytrząsarka.

SZKŁO LABORATORYJNE

Statyw z łapą do biurety.

Biureta 50 cm³.

Lejek.

Kolbki miarowe 100 cm³ – 3 szt.

Kolbki stożkowe z korkami 100 cm³ – 4 szt. (do wytrząsania).

Kolbki stożkowe 100 cm³ – 3 szt. (do miareczkowania).

Fiolki 20 cm³ – 4 szt.

Pipety: 25 cm³ – 1 szt.

10 cm³ – 1 szt.

2 cm³ – 2 szt.

ODCZYNNIKI

Roztwór CH₃COOH - 0.1 M.

Roztwór NaOH - 0.1 M.

n-butanol.

Fenoloftaleina.

WYKONANIE ĆWICZENIA

Z roztworu 0.1 mol·dm⁻³ kwasu octowego przygotować, przez rozcieńczenie roztwory 0.075, 0.050, oraz 0.025 mol·dm⁻³. Przez miareczkowanie tych roztworów za pomocą 0.1 M NaOH oznaczyć zawartość kwasu w przygotowanych próbkach oraz w próbce o stężeniu 0.1 mol dm⁻³ - wykonać trzy miareczkowania w obecności fenoloftaleiny (1-2 kropel). Do czterech kolbek stożkowych nalać 2 cm³ butanolu oraz 10 cm³ kwasu octowego 0.1, 0.075, 0.05 oraz 0.025 mol·dm⁻³. Zakorkowane kolbki stożkowe wytrząsać na wytrząsarce przez 20 min. Po wytrząsaniu zawartość kolbek przelać do fiolek, odczekać do rozdzielenia warstw: wodnej i butanolowej, (obie warstwy będą klarowne). Po ich rozdzieleniu, pobrać pipetą po 2 cm³ fazy wodnej (dolnej). Zmiareczkować próbkę w celu oznaczenia stężenia kwasu po procesie ekstrakcji - wykonać trzy miareczkowania.

Na podstawie stężenia kwasu octowego w fazie organicznej oraz wodnej (po procesie ekstrakcji) obliczyć współczynnik podziału Nernsta dla kwasu octowego w układzie woda-butanol.

UWAGA !!!

Współczynnik podziału Nernst'a jest wyrażona za pomocą stężeń czyli parametrów intensywnych - niezależnych od masy układu. W niniejszych obliczeniach stężenie wyrażamy w ilości ml titranta (NaOH) czyli parametru ekstensywnego, zależącego od objętości próbki.

Dlatego też, w obliczeniach należy uwzględnić **pięciokrotnie** mniejszą objętość fazy organicznej w stosunku do objętości fazy wodnej użytej w eksperymencie .

OPRACOWANIE WYNIKÓW

Wyniki uzyskane w powyższym ćwiczeniu zestawić w tabeli o podanym schemacie:

	Stężenie CH ₃ COOH wyrażone w cm ³ NaOH 0.1 mol·dm ⁻³					
Stężenie CH ₃ COOH M	c ₀ początkowe	c ₀ wartość średnia	c ₁ końcowe w warstwie wodnej	c ₁ wartość średnia	c ₂ = (c ₀ - 5c ₁) końcowe w warstwie butanolowej	$K = \frac{c_1}{c_2}$
0.1	1. 2. 3.		1. 2. 3.			K ₁ =
0.075	1. 2. 3.		1. 2. 3.			K ₂ =
0.050	1. 2. 3.		1. 2. 3.			K ₃ =
0.025	1. 2. 3.		1. 2. 3.			K ₄ =

Przykład tabeli oraz elementów opracowania:

..... <i>Wydział</i>	..... <i>Imię i Nazwisko studenta</i>	..... <i>Data wykonywania ćwiczenia:</i>
..... <i>Kierunek</i> <i>Studia niestacjonarne</i>		
<i>Nr grupy:</i>	..... <i>Nr ćwiczenia:</i>	..... <i>Nazwisko Prowadzącego:</i>
<i>Nr zespołu:</i>		

1. Temat ćwiczenia:

2. Cel ćwiczenia:

3. Wstęp teoretyczny:

4. Pomiary:

5. Obliczenia:

6. Wykresy:

7. Wnioski:

<p>..... Wydział</p> <p>..... Kierunek</p> <p>Studia stacjonarne/niestacjonarne</p>	<p>..... Imię i Nazwisko studenta</p>	<p>..... Data wykonywania ćwiczenia:</p>
<p>Nr grupy: .....</p> <p>Nr zespołu: .....</p>	<p>..... Nr ćwiczenia:</p>	<p>..... Nazwisko Prowadzącego:</p>